

Leto XVIII.

Štev. 14

Uredništvo in uprava se nahajata v Kranju štev. 173.
Telefon štev. 73.
Naročnina polletno 20 Din, četrtletno 10 Din
Izhaja vsako soboto

Gorenjec

Dopise sprejema uredništvo do torka zvečer. Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Za odgovor pošljite znamko
Govorilne ure uredništva ob ponedeljkih od 10. do 11. ure dopoldne.

Tednik za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Naš najvažnejši denarni zavod — Narodna banka

Za našo državno in narodno gospodarstvo so največje važnosti trije denarni zavodi: Privilegirana agrarna banka, o kateri smo že govorili, Državna hipotekarna banka in Narodna banka. Značaj poslednje je v prvi vrst aktualen za ves naš notranji in tudi zunanji finančni in gospodarski ustroj.

Naša jugoslovanska Narodna banka ni državni denarni zavod. Z državo jo le vežejo pogodbe, ki dajejo tej banki prav posebno važnost. Predhodnica tej banki je bila „Privilegirana Narodna banka kraljevine Srbije.“ L. 1920. je napravila banka s tedanjo kraljevsko vlado posebno pogodbo, s katero so bili ustanovljeni vsi odnosi, naloge, privilegiji pa tudi ureditev te banke do države. Prva in ena najvažnejših nalog Narodne banke je, da uredi denarni obtok, da skrbi za čim trdnejšo zaščito in okrepitev državne valute in s tem ureja in krije vse potrebe gospodarskega dela v kratkoročnem kreditu. Narodna banka vrši tudi službo državnega blagajnika. Bančni kapital je znašal ob ustanovitvi 50 milijonov dinarjev v zlatu in je bil razdeljen na 1.000.000 delnic po 500 dinarjev. Te delnice morajo biti po bančnih štatutih v rokah naših državljanov in se glasi na ime. Banka je bila ustanovljena za dobo 25 let, vendar pa se ta doba s posebnim zakonom l. 1945 podaljša.

Narodni banki kraljevine Jugoslavije, kakor ima sedaj uradno ime, pripada po dogovoru z državo monopol za kovanje in tiskanje denarja. Država sama ne more izdajati denarja, ne da bi prej izdala tako naročilo Narodni banki. Pred dobrima dvema letoma je država v sporazumu z Narodno banko stabilizirala naš dinar in ga postavila na zlato valuto. Zlato kritje našega denarja obsega približno tretjino vsega denarja, ki danes kroži v prometu. Po izjavi narodnega poslanca g. L. Pavliča v letošnji proračunski debati pa je denarni obtok sedaj zelo zmanjšan. Dve petini našega denarja se namreč nahaja v inozemstvu, ena petina leži kot mrtev kapital po kasah privatnikov in komaj dve petini denarja je v dejanskem prometu. Jasno je, da si lahko razlagamo iz navedenih dejstev, odkod to silno pomanjkanje denarja.

Narodna banka pa izvršuje poleg že navedenih poslov tudi še druge važne bančne posle. Kupuje in prodaja poslovne menice, zlato in srebro, daje posojila pod zastavo zlata in srebra, državnih obveznic kakor tudi obveznic in zastavnih listov ter delnic, za katere jamči država. Izdaja kratkoročne položnice na vložne vsote v kovanem zlatu ali v novčanicah radi izplači-

la carine in drugih državnih dajatev. Prejema v shrambo denar in z njimi trguje. Državi stoji na razpolago pri vpisu posojil na račun države, samoupravnih teles kakor tudi državnih industrijskih in trgovskih podjetij.

Narodno banko upravlja upravni odbor, ki mu načeluje guverner. Tega imenuje kralj na predlog ministra za trgovino in industrijo za dobo štirih let. Zadnji guverner Narodne banke je bil dr. Ignacij Bajlioni, ki pa je dal 17. aprila ostavko na svoj položaj. Njegov namestnik bo začasno viceguverner Čingrija. Od Slovencev sta v novem upravnem odboru zastopnika predsednik trgovskih gremijev v Ljubljani g. Kavčič in mariborski odvetnik dr. Igor Rosina.

Narodna banka ima svojo podružnico tudi pri nas v Ljubljani. Želeli bi bilo le, da se Narodna banka pri svojem kreditiranju ozira tudi na potrebe naših krajev, predvsem na našo trgovino, obrt in industrijo. Naši gospodarski krogi se upravičeno pritožujejo, da so bili ravno naši kraji doslej premalo upoštevani pri odmeri kreditov, ki jih nudi proti sigurnemu jamstvu ta banka. Znan je namreč slučaj belgrajskega veleindustrijalca Matejića, katerega je Narodna banka finansirala, a doživela pri tem občutne izgube. Ta veleindustrijalec je dobil sam skoraj več posojila kot vsi naši denarni zavodi in industrija skupaj, dasi bi bil denar pri nas desetkrat varneje naložen, kakor je bil pri Matejićevih podjetjih. Želimo torej, da Narodna banka pri svojem poslovanju zastopa tudi naše interese in to naj bo tudi glavna naloga slovenskih zastopnikov v tej banki! — oc

Razorožitvena konferenca

Nemčija trdovratno vztraja pri svojih zahtevah po enakopravnosti ter je razorožitvena konferenca že vnaprej obsojena na neuspeh. Ameriški delegat je sporočil Rooseveltu, da je naravnost neumnost še dalje tratiti čas v Ženevi. Koliko razorožitvenih konferenc smo že doživeli in koliko milijonov ljudskih žuljev so diplomati že zapravili! Uspeh pa je danes prav malo razveseljiv: — vsa Evropa oborožena do zob — kanoni, tanki, strojnice, svetlikajoči se bajoneti, zrakoplovi, bombe — vse to pa zavito v najrazličnejše in najstrašnejše duševne strupene pline. Ako bi tisti, ki vodijo tako politiko in so krivi tega strašnega današnjega stanja, stali v svetovni vojni v prvih strelskih jarkih, potem bi pač bolj trezno gledali na svetovni mir. Za vso Evropo je danes na mestu strašna, pa resnična beseda: Samomorilka!

So pa kaj natančni

Mešno gledališče v Pragi uprizarja te dni Shakespearejevo dramo »Richard III.«. Stvar je na prvi pogled zelo nedolžna, pa je vendar povzročila spor med nemško in češko vlado. Nemška vlada je namreč v Pragi protestirala proti tem uprizoritvam, ker visi nad prestolom Richarda III. emblem (grb), ki je menda nekoliko podoben — kljukastemu križu.

Politični pregled

Romunski zunanji minister potuje

Pretekli teden se je mudil v Parizu romunski zunanji minister Titulescu kot general Male zveze. Obiskal je ministrskega predsednika Doumerguea in francoskega zun. ministra Barthouja. Na svojem povratku iz Pariza se je ta odlični romunski minister ustavil tudi v naši Ljubljani, kjer se je spustil v razgovor s Slovenčevim urednikom. Izjavil je, da je z uspehom potovanja docela zadovoljen. Želi pa, da se pritegne tudi Poljska k sodelovanju z Malo zvezo.

Francoski tudi!

Francoski zunanji minister Barthou je šel na potovanje. Najprej je obiskal Varšavo, kjer so ga pa Poljaki precej hladno sprejeli. Toda to mu ni vzelo poguma. Najprej je proglasil Poljsko za velesilo ter končno dosegel, da bo ostala Poljska nevtralna za primer vojne med Francijo in Nemčijo. Ni prosil pomoči, ampak samo nevtralnost, ker se čuti Francija že dovolj močno, da ukroji svoje bojevitve vzhodne sosedje. Pač pa naj bo Poljska tisti most, preko katerega bo Francija spet navezala stike s Sovjetsko Rusijo. Tudi sovjeti sami ne bodo imeli najbrž nič proti temu zblizanju, ker niso tako močni, kot se delajo. Barthou je delal na to, da bi vstopila Rusija v Zvezo narodov. Poljski diktator Pilsudski pa je temu predlogu nasproten, dokler sta zunaj Nemčija in Japonija, kajti zveza narodov bi v tem primeru izgledala kot protinemška institucija. Pač pa želijo Poljaki, da pride do sodelovanja katoliških narodov v Evropi. V ostalem bo pa vodila Poljska še v naprej samostojno politiko — politiko miru v

Evropi. Tako je prav! Iz Varšave je Barthou odpotoval v Prago.

V Pragi se je oglašil pri dr. Benešu. Ta mu je pripravil sijajen banket, na katerem sta izmenjala oba državnik svoje misli in želje. Poudarjala sta, da družijo njuni državi skupni ideali — iste politične in kulturne smernice ter je prijateljstvo med Prago in Parizom nerazrušljivo. Pri tej priliki je francoski diplomat pozdravil odločen nastop Male zveze proti italijanskim spletkam ter njeno skrb za utrditev miru v srednji, južni in sploh celi Evropi, ki dosti težko občuti posledice svetovnega krvopretlitja.

Na Češkem je umrl praški nadškof dr. Kordač v 82 letu starosti.

Večni žid — tudi!

V Franciji je že dalje časa prebival ruski izgnanec žid Trocki. Gostoljubnost Francije pa je zlorabljal ter pripravljaj evropsko revolucijo. Širil je komunistično miselnost po vsem svetu — seveda s ciljem, da samega sebe postavi na vodilno mesto. Francija mu je zdaj »odpovedala« stanovanje in mora iz države. Baje se preseli na nek otok v Marmarskem morju (v turški državi).

Španija

Španija še ni zadobila tako prepo- trebnega miru — grozi ji spet revolucija. Desnica hoče vlado zase, levica pa zahteva razpust parlamenta in nove volitve. More se zgoditi, da bo predsednik republike Zamorra odstopil in v tistem trenutku bo nastalo bratomorno klanje. Z medsebojnim prerakanjem se ne rešuje kriza.

„Spomini“

iz volilnega boja za kranjsko občino

»Trese se, trese se...« je bil priljubljeni šlager med volilnim bojem. Škoda bi bilo, ako bi se taki navdušeni proizvođači pozabili. Zato prosimo neznanega avtorja, da nam sporoči celotno besedilo, da ga morda oteti pozabljenju.

Zborovanje Borcev

Velik zbor združenja borcev Jugoslavije se vrši 27. maja na glavnem trgu v Kranju, na kar opozarjamo vsa gorenjska društva in organizacije.

VODNIK IN ADRESAR GORENJSKE

Meseca maja bo izšel nov vodnik in adresar za Gorenjsko, praktičnega formata 12x17 cm v večstični nakladi in po zelo nizki ceni (3 Din). — Vseboval bo krajevne podatke vse Gorenjake, opis letovišč in zdravilišč, seznam hotelov, restavracij, gostiln, prenočišč, turistično-prometnih in drugih društev, industrijskih, trgovskih, obrtniških in avtobusnih podjetij. Opozarjamo vse zainteresirane na Gorenjskem, da založbi pravočasno pošljejo svoje oglase. Centik oglasov pošljemo na zahtevo brezplačno. Založba: F. UHERNIK, KRANJ 173.

T E D E N S K E N O V I C E

K r a n j

Občni zbor Krajevne organizacije JNS v Kranju je bil 30. p. m. ter se ga je udeležilo okoli 100 članov po največ javnih nameščencev vseh kategorij. Pristop je bil dopusten le z legitimacijo ter se je kontrola izvajala zelo strogo. Zborovanje je poteklo zelo mirno in popolnoma po programu. Izbrali so nov odbor, v katerem so gg. Pirc C., Sirc F., dr. Sajovic S., Košnik I., dr. Dolar S., Mayr R., Bedenk V., Toporiš I., Tajnik J., Mlakar J., Istenič N., Lasič F., Gros O., Majnik I. in še nekateri drugi.

Mnogi člani od večine, ki se zborovanja niso udeležili, so nam pojasnili svojo neudeležbo, češ, da smatrajo občni zbor za neveljaven, ker ga ni sklical strankin predsednik g. dr. Franc Šemrov, ampak le nek odbor, ki si je za časa občinskih volitev sam prisvojil pravico predsednika in celokupnega odbora, vsled česar smatrajo vse ukrepe od tedaj za neveljavne.

Še: novo kranjsko kopališče

Gospodarsko društvo v Kranju je imelo v soboto 28. aprila dobro obiskan društven večer v hotelu „Jelen“, na katerem se je razpravljalo poleg drugih gospodarskih vprašanj zlasti o novem letnem kopališču, ki ga gradi Mestna občina na dr. Suhadolnikovem zemljišču. Društvo si je pribavilo načrte ter preskrbelo točne podatke o proračunu, ki so se predložili članom na vpogled, na kar je podal izčrpno poročilo predsednik g. Makso Fock.

Ker je „Gorenjec“ o gospodarstvu mestne občine v Kranju zlasti pa o novem kopališču že večkrat izčrpno poročal, smo povzeli iz njegovega obširnega referata samo sledeče:

Meščanstvo, ki plačuje mestne davščine, v splošnem ni kopališču nasprotovalo, četudi je smatralo za potrebnejše, da se zgradi nova ljudska šola in da se izpopolni vodovod, ker ves novi del Kranja poleti nima vode, in je letos že sedaj nastopilo pomanjkanje vode, pa ker je bilo mnenja, da bo kopališče veljalo le nekaj 100.000— Din, ni delalo preveč resnih ugovorov. Predavatelj sam g. Makso Fock, je občini obvezno ponudil 6.000 m² svojega travnika na Klancu

zastonj za kopališče, kar so pa občinski možje iz razumljivih razlogov odklonili in motivirali odklonitev tega darila s trditvijo, da strokovnjaki pravijo, da je dr. Suhadolnikovo zemljišče prikladnejše kot Fockovo.

Dr. Suhadolnik je stavil občini obvezno ponudbo, da proda svoj svet po 20— Din za m², pozneje pa je novi občinski zastop iz predavatelju neznanih razlogov kupnino zvišal. — Pojasnilo za zvišanje cene že dogovorjene kupčije je dalo sresko načelstvo v Kranju na pritožbo nekaterih davkoplačevalcev v odloku z dne 11. 4. 1934 s sledečimi besedami: „Da je občina kupnino zvišala na 140.000— Din, je bilo potrebno, ker je dr. Suhadolnik prvotno stavil prenizko ponudbo, kar je v Kranju javno znano“.

Predloženi načrti pa podučje davkoplačevalce že pri površnem vpogledu da bo treba celó vsoto 700.000— Din znatno pomnožiti. Pa kakor je videti, si merodajni krogi glede denarnega vprašanja ne delajo preveč skrbi, saj tudi pritožbena inštanca odgovarja na pomisleke davkoplačevalcev, da bo kopališče stalo veliko več kot 700.000 Din in kje se bo denar dobil takole: „Kar se tiče trditve, da bo kopališče stalo več kot 700.000 Din, je to možno in docela verjetno, logično sledi, da bo, za kolikor bo stalo več, morala občina skleniti dodatno posojilo“. (Odlok sreskega načelstva v Kranju z dne 11. 4. 1934 No. 4251/l).

Seveda se bo mesto Kranj s tem kopališčem pred svetom postavilo, saj bo imelo za svojih 4.000 prebivalcev večje kopališče kakor Ljubljana in večje kakor katerokoli drugo mesto v celi Jugoslaviji. Kopališče bo imelo 2 nadstropno skoro 60 m dolgo poslopje, v katerem bo lahko naenkrat imelo 2.000 kopalcev svoje prostore in tudi kuhinjo, ki bo večja kot katerakoli v Kranju. Čemu bo taka kuhinja v kopališču je za nepoučenega težko umljivo, kakor je tudi nerazumljivo, da ni projektirano dvonadstropno poslopje samo na kupljenem svetu, ampak celó na tujem svetu, katerega bo treba seveda šele pridobiti. V Kranju se že pripovedujejo podrobnosti glede nakupa nadaljnjega sveta in se more pričakovati, da bo lastnik dotičnega sveta imel dobro konjunkturo pri prodaji svoje zemlje.

Kranjski meščani upravičeno pričakujejo od nadzornih oblasti, ki same poročajo in ukazujejo občinam skrajno

štednjo, da bodo tudi v slučaju kranjskega kopališča znale uveljaviti svoja načela.

Tr ž i č

Sv. birma. Cel teden smo se ozirali proti nebu, pa nismo videli visoko; megle so se vlačile sem in tja, iz oblakov je pa nekaj časa pršilo, nekaj časa pa lilo. Ko se je v četrtek popoldne Prezvzišeni peljal skozi Tržič v Lom, je nastopila nevihta z grmenjem in točo. V petek popoldne pa se nam je posmejalo solnce in Bog nam je naklonil v soboto in v nedeljo dva najlepša pomladanska dneva. Škofova vizitacija se je tako lahko izvršila v najlepšem redu. Lep je bil sprejem, ki so se ga udeležili poleg šolskih otrok in cerkvenih organizacij zastopniki vseh uradov z g. županom na čelu, še lepša je bila zvečer podoknica, ki so jo priredili cerkveni pevci in godba. V soboto je Prezvzišeni izvršil podrobno delo svoje vizitacije: nadzorstvo v meščanski in ljudski šoli, ogled cerkva in kapel, pregled cerkvenega gospodarstva itd. Sv. maše so se udeležili skoro vsi šolski otroci, ki so med sv. mašo peli in pristopili k obhajilni mizi. Popoldanski obisk je veljal dolinski šoli, kjer so g. škofa srčno sprejeli in se mu zahvalili za njegovo pozornost in skrb za zadnji kotiček njegove obširne škofije. Zakrament sv. birme je prejelo 499 otrok; všteti pa so tukaj trije fantje in ena žena. Več kot polovico birmancev je stalo zunaj cerkve, ker je bilo v cerkvi, ki je bila bogato okrašena, premalo prostora. — Vsi verniki obširne tržiške fare so razumeli prihod visokega cerkvenega kneza in svojega duhovnega nadpastirja, molili s svojim škofom, poslušali njegovo jedrnatno besedo in s pobožnim umevanjem sledili vsem obredom, a dobili so se nekateri, kar moramo z žalostjo ugotoviti, ki so imeli vse to za cirkus — pa še brezplačen zraven — in za ogled oblačilne razstave. Radovednost, pa četudi je tržiška, bi morala imeti neke neke meje...

Nagla smrt. Prejšnjo nedeljo je obiskala smrt med branjem časopisa g. Jožefa Deu-a in mu s pomočjo kapi pretrgala nit življenja. To nedeljo pa se je po kosilu zgrudila v puterhofske gradu ga. Vincencija Pavelek in kmalu nato umrla.

Vedno se pravilno kuha, ako se vsiplje Kathreiner Kneippovo sladno kavo s pravim »Francom« v hladno vodo in kuha 5 minut.

Škofja Loka

Velik dekanijski cerkveni zbor v mestni cerkvi — par sto pevcev — je zadnjo nedeljo pokazal, da ima veliko moči, veliko idealizma in tudi lepih pevskih glasov med seboj. Začetek koncerta je bil točno ob napovedani uri. Udeležba pri koncertu je bila proti pričakovanju lepa, znak, da znajo vsi dobromisleči ceniti požrtvovalnost pevcev iz Loke, gori od Žirov, Oslice, Leskovice, Trate, Poljan pa preko Stare Loke, Selc, Št. Lenarta, Železnikov tja gori do Sorice.

Že predvaja v društveni dvorani je pokazala, da bo koncert nekaj vzvišenege. Celo cerkveno leto nam je bilo predočeno — vsakdo je lahko sledil mogočnemu petju, ki se je odražalo v prekrasni izgovorjavi. V uri in četrt je bil program izčrpan; hvalevredna poteza prireditelj g. organistov Mateka Josipa iz Loke in Jobsta Antona iz Žirov. Za konec koncerta je bil še blagoslov z Najsvetejšim. Koncerta se je udeležil poleg drugih odličnikov tudi g. komandant Markul.

Po koncertu so se vsi pevci s svojimi pevovodji fotografirali na vrtu stare šole, da bodo imeli vsi lep spomin na ta dan. Ob tej priliki jih je pozdravil tudi zastopnik Pevske zveze g. Jože Lavrič in jih navdušil za skrbno sodelovanje pri bodočem evharističnem kongresu za Jugoslavijo v Ljubljani.

P r e d d v o r

Smrtna nesreča v Kokri. V Kokri je farna patrona Marija Brezmadežne. Še kot preddvorska podružnica je slovela kot božja pot. Se danes pride spomladi štirinajst procesij k Brezmadežni v Kokro iz raznih krajev in vasi. Na dan sv. Jurija ima tako procesijo vas Možjanca iz župnije Cerklje. Iz Možjance prideš v Kokro v dobri uri. Letos so bili Možjanci namenjeni, da pridejo v Kokro k Brezmadežni na Jurjevo ob 6 zjutraj, kjer naj bi bili pri že zdavnaj zablubljeni službi božji. V Kokro pridejo Možjanci običajno čez most pod »Žago« v Potočah. Ta most je Kokra marca odnesla. Žagarjevi so napravili pod svojo žago zasilno brv. Na Jurjevo zjutraj je Kokra narastla na 1:10 m. Predrzo so skušali na Jurjevo Možjanci kljub narasli in deroči vodi čez zasilno ozko brv v Kokro. Katarini Jerič se je zvrtilo v glavi in valovi so jo odnesli. V nevarnosti sta bila tudi še dva možka. Do sedmih smo čakali v Kokri na Možjance. V prepričanju, da jih zaradi hudega dežja ne bo, se je vršila zanje služba božja. Šele po službi božji smo zvedeli, da so Možjanci med tem skušali rešiti oziroma najti ponesrečeno Jeričevo. Šele pri jez v Tupaličah so jo mrtvo potegnili iz Kokre. Sveti ji večna luč!

§ 19

ali kako je Potrebnik nemškutarskega advokata krotil

Ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja so dobili v Avstriji nekaj osnovnih državnih postav, med katerimi je bil tudi § 19, ki je dovoljeval na videz enakopravnost slovenščine v uradih. Razni nemškutarji in klečeplazni slovenski voditelji pa so oklevali izpolnjevati ta §. Fran Levstik, slovenski pesnik, pisatelj in kritik nam v pričujočem članku pove, kako je naučil Potrebnik, šaljiva postava njegovega šaljivo-zabavljivega lista »Pavlihe«, dr. Prevca, advokata v Kranju, da mu je naredil slovensko listino

Ta teden pa spet možarimo po Gorenjskem notri gori v Kranju. Jest kupčujem z lanenim semenom, Kurji strah službe išče. Žukov Matijček pa svedroe prodaja, če se kdo zmoti, da bi jih kupil. Ko pridemo v Kranj, rečem jest: „Nekaj bo treba it' okoli jezičnih dohtarjov. Matijček Žukov, vzemi Kurjega stra-

ha, vzemi, pa me na »Stari pošti« počakajta! Kar on zapije, to bo njega bolelo, kar ti zaješ, naj pa tebe, veš: jest bom pa tisto plačal, kar na nobenega ne pride, da bo gladka rajtenga.« Kurji strah je d'jal: »Mene vzemi s seboj, mene, za tisto, ki znam nemško!« Pa sem odgovoril: »Kaj te bom jemal! Saj pravijo, da imajo tukaj enega tacega dohtarja, ki se za Slovenijo grbavšči; za postlanca je menda tudi bil, če se ne motim. Ne vem, če je Prevec ali kteri? I nū, saj bom zvedel!« Kurji strah je rekel: »Vendar me vzemi! Kaj se ve? Morda pri njem kakovo službo dobim.« Jest sem pa d'jal: »Ne moreš it' potlej sam? Saj si zadosti star.«

Stisnem tedaj palico in marelo pod pazduho, bisago pustim pa na »Stari pošti«. Ljudje so mi rekli: »Zmiram sam pred seboj béži, pa boš Prevca našel.« Ko sem to slišal, tako sem ti bežal, da da me skoraj peté niso dohajale, pa sem ga našel tam, kjer je bil. Stopim v kancilijo, ostanem pri vratih, pogledam okoli sebe zdaj na levo, zdaj na desno, kateri bi imel kaj dohtarske podobe; pa ti ga ni bilo nobenega tacega, lej! Potler pra-

vim: »Ne vem, če smo se zmotili ali kakó? Tistega dohtarja Prevca iščem, pa ga ni nikol' nikjeri!«

Komaj takisto besedo postavim, kar notri tamkaj doli v zadnjem koti vstane en majhen možiček z veliko bradico in se oglasi: »Jest sem tisti dohtar Prevec, jest! Kaj bi radi?«

»Tako in tako«, rečem, »stare dolžičke sem prišel terjat, pa nove narejat, če bodo ljudje kontent; pisali bomo pa vse po slovensko.«

Ná, kar začne dohtar vengelistit: »Slovenščina tako počasi leze, kakor laško olje; k meni še zdaj ni prilezla.«

Jest pravim: »Zakaj ne?«

On se zadere: »Zato da ne! Vsako pismo, bodisi tako ali tako, pri nas naredimo samo po nemško, tudi v tiste kraje, koder po dve uri hoda ni krščene duše, ktera bi vedela, kako se kolovrat po nemško imenuje.«

Prekleta ga debelo pogledam — Bog mi grehe odpusti! — in rečem: „Lepi narodnjaki ste res! Prvake se tudi imenujete! Kaj nismo lansko leto pod Šmarno goro prisezali, nekateri še z obema rokama, da mora bit' vse po slovensko?

Po krivem nečem prisezati, saj še po pravici nerad.«

Pa mi odgovori: »Po slovensko časi tudi pri nas kaj zgolomišimo, koder kakšen sitnež od kod pride, pa mora vselej počakat' do šireh ali petih popoldne, ker imamo dvojno delo namesto enega samega. Veste, pismo je treba narnaprvo po nemško naredit, in šele potler se nemški rokav narobe obrne, da pride slovensko lice na videž. Torej le popoldne pridite; samo to mi zdaj povedite, kako vas ljudje po sveti imenujejo?«

Jest se odrežem: »Lejte si, Potrebnik sem.«

Ko je dohtar Prevec slišal to ime, toličko da ni s stola omahnil. Pomeri me z očesom od vrha do tal, od lica do klobuka in od palice do marele, pa zapové: »Brž trije peresa v roko vzemite pa mu precej naredite, kakor je rekel!«

Tako sem jest dohtarja Prevca kozje molitvice učil; družim pa še zdaj po nemško nareja, kakor je poprej.

Za priče se podpisujemo vsi trije: Dr. Kurji strah s. r. — † Žukov Matijček (ki se je podkrižal, ker ne zna pisati). — Gregor Potrebnik s. r.

(„Pavliha“, l. 1870, št. 3, str. 11.)

GOSPODARSTVO

Nekoliko o naši davčni politiki in morali

(Konec)

Poslovna morala se ne da s trdotami okrepiti in je zato današnja davčna politika na nepravi poti in ne sme in ne more po tej poti dalje. Kakor so se vsi dosedanja ukrepi zakonodajca, ki so šli v pravcu zvišanja, izjalovili, isti učinek bo pokazala bodočnost, da je tudi današnja davčna politika za zvišanje neposrednih davkov na nepravilni poti, ker zvišuje bremena, ne oziraje se na gospodarski položaj. Ako pa bo šla davčna politika po dosednji poti dalje, obstoji že v bližnji bodočnosti resna nevarnost, da bodo podjetja še v večjem številu propadala in s tem pomnoževale brezposelne mase. Saj vidimo iz Zbornične statistike, da se je samo v letu 1933 število pridobitnih podjetij v Dravski banovini zmanjšalo za 2666 in s tem za ravno toliko zmanjšalo tudi število davkoplačevalcev.

Z zakonom o neposrednih davkih je naložena davkoplačevalcem dolžnost, da vsako leto vložijo davčno napoved. Ta napoved pa je danes bolj formalnega značaja, ker se pri odmeri višine davka navadno ne upošteva, čeprav je še tako vestno in skrbno sestavljena. Zato se upravičeno pridobitniki sprašujejo, zakaj je potem ta dolžnost z zakonom naložena, ako je skoraj brezpredmetna. Predlog odmere se izvrši po davčni upravi sami in to po uradno ugotovljenem prometu, od katerega se vzame gotov procent kot čisti dobiček, ne glede na to, ali je tisti zavezanec kaj zaslužil ali ne. Po teh odmerah razpravljajo davčni odbori, ki največkrat ne pridejo do prave veljave, kakor jim po zakonu pritiče.

Po navodilih ministrstva davčni odbori ne smejo predloge znižati za več kakor 20 odstotkov. Teh navodil so se držali davčni odbori v naši banovini, kjer so znižali povprečno predloge za 15 odstotkov.

Kako pa je z izterjavanjem davkov? Po statistiki je bilo v letu 1930 izterjanih 2.319 milijonov Din neposrednih davkov. V letu 1931 je padel donos na 77 odst., vendar je Dravska banovina plačala 90 odst. V letu 1932 je padel donos na 74 odst. glede na leto 1930 in je Dravska

banovina plačala 84 odst. Po ostrejši praksi se je donos v letu 1933 dvignil na 89% glede na leto 1930. Dravska banovina je plačala 101 odst., Drinska le 54, Beograd 73, Primorska 67, kakor v letu 1930. Obremenitev na glavo je znašala v vsej državi 145 Din, v Dravski banovini pa 198 Din.

Vse to nam daje tudi misliti, kaj bo v bodoče. Jasno je, da je treba izvesti popolno reorganizacijo davčne politike, katero je treba v prvi vrsti prilagoditi gospodarskemu položaju in plačilni zmožnosti ljudstva. K temu delu je treba seveda poklicati gospodarsko sposobne ljudi, ki bodo znali davčno politiko prilagoditi gospodarskemu položaju, kar bo brezdvomno v korist ljudstva in države. Davčna politika ne sme misliti samo na sedanost, ne sme zahtevati vsega danes, ampak mora biti pripravljena na morda še težje čase, katere bo treba tudi vzdržati. Z. K.

Zvišanje uvoza lesa iz Jugoslavije v Italijo. Po službenih podatkih italijanske statistike je uvozila Italija v letu 1933 skupno 1.230.723 ton lesa, v letu 1923 pa 1.055.827 ton. Vrednost nazadovanja je od 285.8 na 260.5 lir. Značilno je, da je del Jugoslavije porastel od 34 na 39% celokupnega italjan. uvoza lesa.

Efekt nove uredbe o zmanjšanju draginjskih doklad državnih nameščencev. Finančni efekt nove uredbe o štednji po zmanjšanju draginjske doklade omoženih nameščencev bi znašal približno 150 milijonov dinarjev.

Berite in širite Gorenjca!

Popust!
Če hočete biti v resnici dobro postreženi, se obrnite na prvo zlatarsko delavnico na Gorenjskem:
B. RANGUS, KRANJ
Prepričajte se! velika izbira ur, zlatnine, srebrnine, ocal, toplomerov itd.
Nakup zlata in srebra

Zdravilno kaštolansko črno vino
Din 12— liter pri „PETERČKU“.

Najnovejše

Po Kranju se širijo govorice, da je Banska uprava Mestni občini dala nalog, da mora zaenkrat gradbena dela pri novem kopalšču ustaviti, kar se nam zdi razumljivo, ker se nima gradbenega dovoljenja. Tudi se pripoveduje, da je suspendirala licitacijo gradbenih del, ki je bila razpisana na dan 2. maja t. l. Ne moremo kontrolirati teh govoric, ali odgovarjajo resnici ali ne, ker vidimo, da se gradbena dela niso ustavila, ampak se še nadaljujejo in ker se je 2. maja t. l. pri občini razpisana licitacija tudi vršila.

Pred licitacijo je pojasnil župan ponudnikom, da občina sicer še nima končno dovoljenega kredita, kar pa smatra le za formalno pomanjkljivost, ki bo prav gotovo v kratkem odpravljena, pozabil pa je povedati, da tudi še nima odobrenih načrtov in ne gradbenega dovoljenja. Licitacija sama je pokazala, kako upravičena je bojazen meščanov, da to samo delno licitirano delo prekorači daleko predviden kredit 700.000 Din, da se

začne gradnja brez vsakega gospodarskega načrta ter da davkoplačevalci ne morejo v naprej vedeti, koliko bodo morali plačati končno za ta velikopotezen poskus. Na licitaciji se je oddalo samo en del gradbenega načrta, menda v izvajanju načela, da se mora postopoma graditi, kar davkoplačevalci ne bodo tako občutili in ker bodo šele počasi prišli do spoznanja, kako drag bo ta eksperiment. Od 12 ponudnikov sta bili najcenejši tvrdki Ing. Dukič in drug iz Ljubljane in pa domača tvrdka Slavec in Comp. Slavčev zahtevek je znašal 877.000 Din in mi prav nič ne dvomimo, da bodo odločujoči činitelji, ki se tako radi potegujejo za domačine, dali domači firmi prednost pred tujo in tako preskrbeli, da se kranjska davčna moč poviša.

A četudi je bil sedaj samo en del zgradbe licitiran, vendar se je že pokazalo, da je prvotni proračun 700.000—Din že sedaj skoro še enkrat prekoračen, Nakup sveta dr. Suhadolnika je veljal s prenosnimi pristojbinami in stroški čez 150.000 Din. Glasom načrtov in proračuna bo treba prikupiti še nekaj Ažmanovega sveta, kar bo veljalo najmanj 60.000

Cene za jugoslovanski les v Italiji. Po notiranju gospodarskega sveta v Rimu so bile cene jugoslovanskega lesa v Italiji sledeče: bukovina prima iz Slavonije 450 do 475 lir, slavonska hrastovina prima 640 do 680 lir, deske sortirane 530 do 570 lir za 1 m³.

Uvoz motornih vozil v Jugoslavijo. Po nedavno objavljeni statistiki je znašal uvoz motornih vozil v Jugoslavijo l. 1933. 100 kom. tovornih avtomobilov v vrednosti 3.74 milijonov dinarjev (v letu 1932 173 kom. v vrednosti 8.04 milj. din). Osebnih avtomobilov je uvoženo 182 kom. za 6.32 milj. dinarjev (1932 376 kom. za 14.24 milj. dinarjev). Leta 1929 je bilo uvoženih še 2146 kom.

Hranilne vloge v Jugoslaviji. Narodna banka ceni stanje hranilnih vlog v naši državi s l. II. t. l. na Din. 9.900 milj., dočim so znašale s l. dec. 1933 Din 9.660 milj. Iz navedenega sledi, da so hranilne vloge pri nas narastle, kar pa ni točno, ker posledica zvišanja je pripis obresti h kapitalu.

Važno za vse upokojence. Pozivajo se vsi upokojenci, ki prejemanje pokojnino potom ministrstva financ, da sporoče glavni blagajni tega ministrstva da v smislu rešenja ministrskega sveta št. 14. 310/1 od 11. aprila t. l. predložijo potrebne prijave s popisom listin za prejem draginjske doklade za mesec maj in dalje. Kdor do 21. maja t. l. ne predloži prijave, ne more več dobivati svojih prejemkov.

Davčne karte za hišno služinčad. Po uveljavljenih spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih znaša davek na dohodek hišnega služabništva na leto Din 50— za vsako osebo. Za dokaz o plačanem davku služi davčna karta, ki se mora nabaviti za vsako osebo najkasneje do konca meseca januarja vsakega leta, odnosno v 15 dneh po sprejemu v službo.

Davčna karta velja za eno leto in za eno služabniško osebo, neglede na osebo, čas zaposlitve in višino dohodka. Davčna karta se kupi pri davčni upravi za skupni znesek Din. 52. Službodavec mora na karti takoj izpolniti s črnilom

Izletnikom v Struzevo se toplo priporoča obisk restavracije

„Slavec“
Ob lepih nedeljah in praznikih toči pivo iz sodčka.

svoje ime, priimek, kraj stanovanja in leto, za katero velja.

Poslodavec, ki davčne karte vobče ne nabavi ali je ne nabavi pravočasno, plača za kazen petkratno vrednost davčne karte. Karta se glasi na ime poslodavca in jo mora ta nabaviti; plačani davek pa si lahko nadomesti od službenca.

Povišanje italijanske carine na les. V ponedeljek dne 23. apr. so stopile v veljavo povišane italijanske carine na uvoz lesa. Nova italijanska carina znaša od tone: za hlode 30 lir, trd tesan les 80 lir, mehaki tesan les 60 lir, rezan trd les 120 lir, rezan mehki les 90 lir in celulozni les 10 lir.

Po teh uvovnih carinah na les v Italijo bo znašala carinska obremenitev na 1 m³ mehkega lesa ca 45 lir, dočim je dosedaj znašala carina le 5 lir. Po teh carinah bo nemogoče les v Italijo izvažati, dokler se cena lesa v Italiji ne zviša, ker naš producent ne more pristati na nižje cene.

Istočasno z novimi uvoznimi carinami je stopila v veljavo avstrijsko—italijanska konvencija, po kateri prejema Avstrija preferenco 4 lire na 100 kg mehkega rezanega lesa. Tako znaša ta preferenca 20 lir pri kubičnem metru. Razumljivo, da tudi Avstrija ne more računati s posebnim izvozom, dokler se cene v Italiji ne popravijo.

Kmetje in računске takse. Belgrad 24. aprila. Agencija Avala poroča: Na vprašanje, ali so dolžni tudi kmetje, da izdajajo račune, note in slična pisma po predpisih taksne tar. 34. taksnega zakona, je davčni oddelek ministrstva financ izdal sledeče pojasnilo:

Kadar kmetje prodajo svoje lastne pridelke neposredno kupcu, v tem slučaju niso dolžni izdati računov, not, in sličnih pisem, niti da na te plačajo takso. Te ugodnosti pa ne veljajo v slučaju, kadar se ti pridelki prodajo potom zadrug, kar tudi ne velja pri prodajah nabavljalnih in potrošnih zadrug svojim članom, ker v tem slučaju velja predpis tar. št. 34. taksnega zakona, ki je stopil v veljavo 21. aprila tudi za vse zadruge kakor za nabavljalne in potrošne zadruge, ki so obvezne izdajati račune, note in slična pisma ter plačati takso.

V nedeljo 6. maja poslovični večer orkestra
Kavarna „Stara pošta“

Din. Iz proračuna izhaja, da je treba napraviti na tem zemljišču izkopa za planiranje in stavbo preko 12.000 m³, ki ga sedaj dela občina v lastni režiji in ni bil predmet licitacije, kar bo veljalo najmanj 180.000 Din, ker se je že sedaj pokazalo, da je teren skalnat. Tako se kaže, da stane samo svet za stavbo 390.000 Din. Ta znesek bi se lahko popolnoma prihranil, ako bi občina sprejela Fockovo daritev.

Če sprejme občina le najnižjo ponudbo za ona dela, ki so se dne 2. maja t. l. licitirala, to je napravo bazena brez izkopa, delno kanalizacijo, izvršitev ogrodja za dvonastropno stavbo, od katere je izvršeno samo pritličje in rezervoar z zneskom 877.000 Din, je že izdatkov 1.267.000 Din.

Izlicitirana dela pa je nemogoče izvršiti, ako se ne napravijo druga dela poprej, katera niso bila predmet licitacije. To so vsi potrebni oporni zidovi, ki bodo stali 115.000 Din po najnižji ceni in izkop za bazen, ki bo veljal z ozirom na skalnat teren najmanj 63.000 Din.

Po izvršitvi teh del pa zgradaa še nima nobene vode. Da se bo moglo v tako nepopolni zgradbi kopati, je treba izvršiti še črpalne naprave z vso komplicirano aparaturo, kar bo veljalo najmanj 100.000 Din. Tako se pokaže da je za najnujnejše potrebe, ako se hoče graditi po predloženem načrtu in kopati v napol izdelani zgradbi potrebno skupno najmanj 1.545.000 D.

Če pa se hoče zgradbo res uporabno napraviti in po predloženih načrtih dovršiti, so potrebna še v splošnem sledeča dela: Naprava škarp za terase, stopnišča, otročji bazen, skalalni stolp, pergole, stranišča, tlakovanje celega kopaljšča, tribune, dovršitev I. in II. nadstropja glavne stavbe, naprava fasade, ureditev potov in nasadov okrog kopaljšča, vsa notranja oprema, vsa zunanja razsvetljava, ograditev celega kopaljšča i. t. d. i. t. d. Po najnižjih cenitvah znašajo ta dela 900.000 Din do 1.000.000 Din, tako se žal pokaže, da je prognoza g. Focka bila še preoptimistična.

Oprostivte od plačevanje taks se ukinjajo. Finančni minister je izdal z dne 13. aprila pod št. 29111/III na postavi 4 stavka točke 5 čl. 5. zakona o taksah odlog, da se vse oprostivte od plačevanja taks iz tar. post. 1 taksne tarife pri predstavkah in prošnjah, katere se predložijo državnim oblastem, dana posodnim ustanovam in zavodom, odzvajajo in sicer z dne 30. aprila t.l.; po tem času te oprostivte več ne veljajo.

Vrednost denarja

Jugoslovanske borze za devize so notirale dne 3. V. 1934 za	Z 28-60% na plačilo Nar. banke
1 francoski frank	Din 2,20 2,90
1 angleški funt	" 175,- 224,88
1 ameriški dolar	" 34,- 43,69
1 italijansko liro	" 2,91 3,74
1 češko krono	" 1,43 1,83
1 nemško marko	" 13,50 17,35
1 švicarski frank	" 11,50 14,28
1 belgijski frank	" 8,01 10,29
1 holandski goldinar	" 23,20 29,81

V prostem prometu so notirali:

1 avstrijski šiling	Din 9,40
1 angleški funt	" 251-253
1 španska peseta	" 6,45
1 grška dragma v bonih	" 0,32

Jur s pušo

Dober odgovor

Sprevodnik znane lokalne železnice otrokom, ki so šli peš v šolo: „Otroci, kar na vlak, danes zastoj vozimo!“
Otroci: „Nočemo zamuditi šole!“

Težek račun

Soseda: „Posodila sem Ti 2 jajci, Ti pa si mi vrnila le eno!“
Druga soseda: „O, saj res, potem sem se pa v štetju zmotila!“

Iz šole

Učitelj: „Tonček, naštej mi 5 divjih zver!“
Tonček: „3 tigri in 2 leva.“

Pri advokatu

Gospa: „Gospod odvetnik, ali ima mož pravico, odpirati ženina pisma?“
Advokat: „Pravico že ima, toda navadno korajže nima.“

Pri požaru

Gasilc: „Ali je že vsa živina iz hleva?“
Kmet: „Že, samo načelnik požarne brambje je še notri!“

Kopališče v senci

Fantek pridvi domov: „Ata, ali že veš, Šmarjetni gori bodo vrh odstrelili!“
Ata: „Oh, ali ga ni škoda!“
Fantek: „Nič, samo da bo imelo kranjsko kopališče malo več solca!“

Najboljše in najcenejše
vsakovrstno manufakturno blago dobite edino le v staroznani trgovini
Logar & Kalan
manufakturna zaloga
Lastnik Srečko Vidmar
Kranj

Velika prodaja prvovrstnih ter najmodernejših svilenih rut po tovarniških cenah od Din 20,- do Din 88,-

Oglejte si naše izložbe! Prepričajte se o nizkih cenah!

Janko Rant Kranj
Trgovina z deželnimi pridelki in mešanim blagom. Spirit in žganje v odprtih in zaprtih steklenicah. — Na drobno in na debelo.
Telefonšt. 65 — Brzjavaj: **RANT KRANJ**

Usnjarska in čevljarska zadruga
„Runo“
r. 3. 30. 3. v Tržiču
priporoča sledeče lastne in zato najcenejše izdelke:
ovčine v raznih barvah
kožine za pletene sandale
usnje za popršnike,
boks, ševro, juhtovino,
galanterijsko usnje itd.
Obiščite nas!

Kmetijska okrajna zadruga v Kranju
registrovana zadruga z omejeno zavezo
Največja vnovčevalna zadruga na Gorenjskem
Kupuje od svojih članov krompir, fižol in vse poljske pridelke po najvišjih dnevnih cenah.
Prodaja svojim članom umetna gnojila, cement, koruzo, semena, krmila, moko, motorje in vse specerijsko blago po najnižjih cenah.
Kmetovalci, bodite člani te zadruge!

• MALI OGLASI •
Za vsako besedo v malih oglasih se plača 50 par. Najmanjši znesek je 6 D.

Otomane, divane, modroce in vsa v stroko spadajoča dela Vam nudi najceneje ter se priporoča **Viktor Tonejc** tapetnik, v hiši g. F. Azmana.

Vsa soboslikarska in pleskarska dela izvršujem točno, solidno in po nizkih cenah. Priporoča se Jernej Vombergar, Cerklje 30.

Vrtne ograje kakor vsa v stroko spadajoča dela solidno in poceni izvrši Čamerik, ključavničar, Cerklje.

Dam gostilno s trgovskim lokalom takoj v najem. Naslov v upravi lista.

Prodam knjižico Zadrugskega zavoda za 3000 Din 80%. Naslov v upravi lista.

Berite „Gorenjca“

Vsake vrste rolete, žaluzije, zavese in samonavijalci.
PETER KOBAL KRANJ
Dravska banovina - Jugoslavija
PETKO SAMONAVIALEC-SELBSTROLLER
Specijalni lastni izdelek dobavlja v vsaki množini in dimenzijah.
Zaloga pohištva. — Izdelovanje vseh najfinejših tapetniških del. Najcenejša postrežba, solidno delo. — Prepričajte se!

Podaljšaj si življenje!
Življenje moremo podaljšati, bolezni preprečiti, bolezni ozdraviti, slabosti ojačiti, nestalne moremo uvrstiti in nesrečne osrečiti!
Kaj je vzrok vsake bolezni?
Oslabljenje živcev, potrlost, izguba dobrih prijateljev ali svojih bližnjih, razočaranje, strah pred boleznijo, slab način življenja in mnogo drugih razlogov.
Zadovoljstvo
je najboljši zdravnik! So poti, ki Te morejo dovesti do dobrega razpoloženja, oživiti Tvoj značaj, napolniti Te z novim upanjem; ta pot je pa opisana v razpravi, ki jo že more vsakdo ki jo zahteva, dobiti takoj in **povsem brezplačno!**
V tej mali priročni knjižici je raztolmačeno, kako morete v kratkem času in brez ovire med delom ojačiti živce in mišice, odpraviti slabo razpoloženje, trudnost, raztresenost, oslabiljenje spomina, nerazpoloženje za delo in nebroj drugih boleznih pojavov. Zahtevajte to razpravo, ki Vam bo nudila mnogo prijetnih ur.
Poštno zbirališče:
Ernst Pasternack, Berlin SO
Michaelkirchplatz 13. Abt. 91

Prvovrstni
SLADOLED
vsak dan svež.
Slaščičarna Šink, Kranj

Oglašujte v Gorenjcu!
Tiskarna Tisk. društva v Kranju
Moderno tiskarsko podjetje, specialno urejeno za izdelavo raznovrstnih letakov, reklamnih tiskovin in plakatov v eno in večbaronem tisku po najmodernejših načrtih. Vsa v stroko spadajoča dela izvršujemo točno in poceni.

Širite „Gorenjca“!
Ne belite si glave, pridite k Jazbecu, kjer vas bo za malo denarja od nog do glave oblekel.
Za birmance na zalogi obleke vseh velikosti in raznih vzorcev.
Velika zaloga klobukov!
Albin Jazbec, Kranj 100

Čehovin Filip
pleskar in soboslikar, bivši drug K. Krofi, Kranj — n a z n a j a
da je otvoril lastno delavnico na **Premškovem 137**, ter se cenjenemu občinstvu iz Kranja in okolice priporoča v nadaljno naklonjenost. Poleg soboslikarskih in navadnih pleskarskih del izvršuje zlasti imitacije dragih lesov po praksi, pridobljeni v posebnem tečaju na Dunaju.

Botri in botrice!
Kam hitite po čevlje za vaše birmance? Nudimo vam elegantne čevlje ročnega izdelka za mal denar. Preden kupite, si oglejte našo veliko zalogo in se prepričajte o naših nizkih cenah.

Fr. Strniša, Kranj
Času odgovarjajoče Vam oči-sti in zlika Vašo obleko, snežno belo opere perilo in ovrtnike v kombinacijah tvrdka
FRANJO POTOČNIK
svetlolikalnica in kemično čiščenje oblek — **Kranj**
Cene času primerne!

HRANILNICA in POSOJILNICA v KRANJU
(Ljudski dom) r. z. z n. z.
Sprejema hranilne vloge in tudi vloge na tekoči račun. — Hranilne vloge se lahko vplačujejo tudi potom pošne hranilnice in so vlagateljem tozadevne položnice na razpolago.
Nove hranilne vloge se obrestujejo po dogovoru in se izplačujejo vsak čas brez napovedi.
Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje.